

ROZDZIAŁ XIII

Waldemar Kawka

Akademia Sztuki Wojennej

WOJSKA SPECJALNE W SYSTEMIE BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

„Wierzę, że będzie to armia zapewniająca
bezpieczne funkcjonowanie naszego kraju,
pełniąca funkcje stabilizujące na naszym obszarze Europy i świata,
zaspokajająca nasze narodowe ambicje”.

Bronisław Komorowski

(Warszawa, 2001 r.)

Wstęp

Zmiany o właściwościach adaptacyjno-reorganizacyjnych dokonywane są w różnorodnych strukturach organizacyjnych oraz z różnorodną częstotliwością. Przywołane zjawisko dotyczy również sił i środków pozostających w zasobach Sił Zbrojnych RP (SZ RP). Z punktu widzenia praktycznego dokonywania wszelkiego rodzaju przemian zjawisko to może przyjmować właściwości innowacyjne lub adaptacyjne (restrukturyzacyjne lub reorganizacyjne)¹. Innowacja jest terminem trudno definiowalnym, choć najczęściej stosowanymi definiensami² dla jej określenia są te, które odnoszą się wprost do: „[...] każdej myśli, zachowania lub rzeczy, która jest nowa

¹ Restrukturyzacja – *re* (łac.) – w tył, znów, naprzeciw, *structura* (łac.) – budowa, organizacja – w ujęciu rzeczowym stanowi postępowanie o właściwościach diagnostyczno-projektowych. Reorganizacja – *re* (łac.) – w tył, znów, naprzeciw, *organum* (łac.) – pierwotne narzędzie, narząd – działanie mające na celu zmianę struktur organizacyjnych podmiotu lub przebiegu procesów; usprawnienie, dostosowanie do nowych zadań, przeprowadzenie zmian w organizacji podmiotu gospodarczego. Zob. *Słownik języka polskiego PWN*, t. 3, red. M. Szymczak, Wyd. Naukowe Państwowego Wydawnictwa Naukowego (PWN), Warszawa 1992, s. 45; *Nowy słownik poprawnej polszczyzny*, red. nauk. A. Markowski, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1999, s. 844; *Wielki słownik wyrazów obcych PWN*, red. M. Bańka, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2003, s. 1089; *Leksykon PWN*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2004, s. 921. Por. A. Stabryła, *Organizacja i zarządzanie: zarys problematyki*, Wyd. PWN, Kraków 1986, s. 121.

² Definiens (l. poj.), definiensy (l. mn.) – *definiens* (łac.) – określający. Definiendum (l. poj.), definienda (l. mn.) – *definiendum* (łac.) – to, co należy określić. Zob. *Wielki słownik...*, op. cit., s. 247. Por. J. Sobiecki, *W kręgu logiki*, Wyższa Szkoła Społeczno-Gospodarcza (WSSG), Tychyn 1996, s. 128; T. Batóg, *Podstawy logiki*, Wydanie II poprawione i uzupełnione, Uniwersytet im. A. Mickiewicza (UAM), Poznań 1994, s. 286.

– czyli jakościowo różna od form dotychczas już istniejących”³. Zmiany innowacyjne zatem polegają na dostosowaniu się do wyzwań i potrzeb oraz wprowadzają nowe rozwiązania (w tym rozwiązania organizacyjne), które mogą się sprawdzić w antycypacyjnym działaniu⁴. Najczęściej ich skutki i efektywność nie są jeszcze w pełni znane, lecz konsekwencje mogą mieć zgoła odmienny, niż spodziewany efekt. Może on być pozytywny (pożądany) lub negatywny, czyli taki, który implikuje potrzebę dalszej modyfikacji, nakierowanej na osiągnięcie – tym razem – pozytywnego rezultatu. Zmiany adaptacyjne (restrukturyzacyjne lub reorganizacyjne) zaś polegają na dostosowaniu się i w zasadzie na doskonaleniu się istniejących już struktur organizacyjnych. Są one niejako nadążaniem za zmianami uwarunkowań zewnętrznych i wynikają z potrzeby doskonalenia dotychczasowego poziomu funkcjonowania organizacji⁵. I tego rodzaju zmiany dotyczyły – w niedalekiej przeszłości – WS w strukturach organizacyjnych SZ RP.

Wojska Specjalne w systemie bezpieczeństwa narodowego

Powierzchowna analiza umiejscowienia WS w systemie bezpieczeństwa narodowego (por. rys. 1⁶) nie powinna implikować jakichkolwiek refleksji. Niemniej

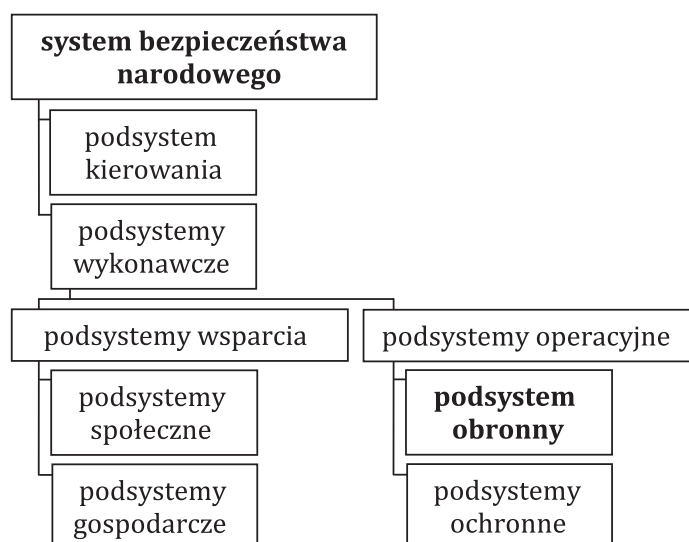
³ W. M. Grudziewski, I.K. Hejduk, *Projektowanie systemów zarządzania*, Wyd. Difin, Warszawa 2001, s. 253 i 375.

⁴ Działanie – celowe, świadome i dobrowolne zachowanie się ludzkie. Jeśli celowość działania zakłada świadomość i dowolność zachowania się człowieka (ludzi), wystarcza określenie, że działanie jest zachowaniem się celowym. Zachowania się odruchowego, mimowolnego nie uznaje się za działanie, jeśli nawet zbliża ono podmiot działania do stanu dla niego korzystnego czy pożądanego. W zależności od sytuacji (możliwość działania zewnętrzna – czyli sytuacyjna, a także możliwość działania wewnętrzna – czyli dyspozycyjna) oraz uwzględniając, jakimi względami i w jakiej mierze sytuacje sprzyjają lub przeszkadzają, podmiot podejmuje decyzję wykonania czynu lub zastosowania kunktacji (kunktatorstwa), czyli celowego zwlekania – w przeciwieństwie do antycypacji, czyli wcześniejszego wykonania czegoś poprzedzającego (wyprzedzającego) właściwe działanie. Zob. T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia prakseologii i teorii organizacji*, Zakład Narodowy (ZN) im. Ossolińskich, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1978, s. 56. Por. J. Leon, J. Frąckiewicz, *Poradnik sprawnego i efektywnego kierowania*, Wydawnictwo Antyk – Marcin Dybowski, Warszawa 2000, s. 51.

⁵ Organizacja – *organum* (łac.) i *organon* (gr.) – oznaczających pierwotne narzędzie, a następnie narząd, czyli część organizmu żywego – (w znaczeniu przedmiotowym i rzeczowym) – przedmiot złożony z elementów powiązanych ze sobą tak, że tworzą całość różną od każdego z elementów je tworzących (zbiór, system, zespół), grupa ludzi mająca wspólny program, plan; (w znaczeniu atrybutowym) – cecha przedmiotów złożonych, którą nazywa się zorganizowaniem (stopień zorganizowania – niedoorganizowanie, przeorganizowanie, dezorganizacja); (w znaczeniu czynnościowym) – organizowanie czegoś, urządzanie czegoś; (w języku staropolskim) – człowiek, jego budowa, konstrukcja fizyczna lub psychiczna. Zob. *Słownik języka...*, t. 2, op. cit., s. 540; *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. 3, red. nauk. S. Dubisz, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2003, s. 259; Zob. *Wielki słownik...*, op. cit., s. 1089. Por. J. Leon, J. Frąckiewicz, *Poradnik sprawnego...*, op. cit., s. 150.

⁶ Opracowano na podstawie: *Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego (BBN), Warszawa 2014, s. 13.

jednak charakter realizowanych przez ten RSZ zadań, zwłaszcza w czasie „P”, „K” i „W” oraz uwzględnienie otoczenia bliższego (celowego) i otoczenia dalszego (ogólnego)⁷ podsystemu obronnego w przedmiotowym systemie wskazują wprost, iż poszczególne składowe WS (jako subsystemy dla podsystemu obronnego) funkcjonują w obszarze realizacji i więzi⁸, których granice⁹ przedmiotowego systemu należy uznać za rozmyte (w przeciwieństwie do granic wyraźnych – w systemach działania, tj. w systemach celowo działających¹⁰).

Rys. 1. Graficzne zobrazowanie miejsca Wojsk Specjalnych w systemie bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej

Z zasadniczego zrębu tekstowego zamieszczonego w przywoływanej strategii wynika, iż system bezpieczeństwa narodowego obejmuje siły, środki i zasoby przeznaczone przez państwo do realizacji zadań w tym

⁷ W. Kawka, *Działania inżynieryjne w ochronie ekspedycyjnych zgrupowań wojsk lądowych*, rozprawa habilitacyjna, Wyd. Akademii Obrony Narodowej (AON), Warszawa 2013, s. 206.

⁸ Relacja – *relatio* (łac.) – (w ujęciu logiki formalnej) – wszelki związek lub zależność (stosunek) między dwoma (lub więcej) przedmiotami dowolnego rodzaju, pojęciami, wielkościami itd., np. ze względu na podobieństwo, zachodzący związek przyczynowy, wzajemne oddziaływanie (więź). Więzy – relacja współzależności (zależność) zachodząca między częściami organizacji, w tym między członkami organizacji. Zatem wszystkie więzi są relacjami, ale nie wszystkie relacje organizacyjne są więziami. Zob. T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia...*, op. cit., s. 206 i 270; *Wielki słownik...*, op. cit., s. 1078.

⁹ Podsystem graniczny to taki, który poprzez jego wejście (wejścia) i wyjście (wyjścia), posiada możliwość oddziaływania (poprzez sprzężenia, w tym relacje lub więzi) na elementy innego systemu (innych systemów), w tym nadsystemu. Por. J. Konieczny, *Inżynieria systemów działania*, Wydawnictwo Naukowo-Techniczne (WNT), Warszawa 1983, s. 20; J. Habr, J. Vepřek, *Systemowa analiza i synteza. Nowoczesne podejście do zarządzania i podejmowania decyzji*, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne (PWE), Warszawa 1976, s. 34.

¹⁰ Jeśli jako system potraktować dowolną całość zorganizowaną, to można wyróżnić systemy działania (systemy celowo działające) oraz systemy niebędące systemami działania, zwane niekiedy systemami ogólnymi. Systemy działania wyróżnia od systemów ogólnych to, że działają w nich ludzie, jako podmioty działania. Por. J. Konieczny, *Inżynieria systemów...*, op. cit., s. 19.

obszarze, odpowiednio zorganizowane, utrzymywane i przygotowywane. Składa się on z podsystemu kierowania i podsystemów wykonawczych, w tym podsystemów operacyjnych (obronny i ochronne) oraz podsystemów wsparcia (społeczne i gospodarcze)¹¹. Co więcej, uwzględniając charakter zadań realizowanych przez WS, zarówno na terytorium RP, jak i w działaniach o właściwościach ekspedycyjnych – przywoływana powyżej rozmytość systemu obronnego (z WS jako jego elementu składowego) argumentowana jest współpracą z pozostałymi podsystemami, w tym z:

- podsystemem kierowania – współpracując z krajowymi (narodowymi) i pozakrajowymi (zewnętrznymi) instytucjami zarządzania kryzysowego (np. z rządowym zespołem zarządzania kryzysowego – RZZK¹², a także z Komitetem Wojskowym Unii Europejskiej – EUMC – ang. – *European Union Military Committee*¹³);
- podsystemami społecznymi – pozyskując na własne potrzeby zasoby osobowe, które zawczasu korzystały z różnych form tzw. edukacji na rzecz bezpieczeństwa¹⁴ (np. w ramach paramilitarnej organizacji – Związek Strzelecki „Strzelec”¹⁵);
- podsystemami gospodarczymi – współpracując z krajowymi (narodowymi) i pozanarodowymi (zewnętrznymi) podmiotami gospodarczymi – zwłaszcza z podmiotami przemysłu zbrojeniowego, wśród których WS dokonują zakupów najnowszych technologii – mających zastosowanie w tzw. sprzęcie wojskowym (SpW) IV generacji (np. broń strzelecka Programu TYTAN¹⁶);
- podsystemami ochronnymi – współpracując m.in. z wojskowymi służbami specjalnymi (np. ze Służbą Kontrwywiadu Wojskowego – SKW¹⁷).

Co więcej, w przedmiotowym dokumencie stosunkowo lapidarnie wskazano zadania dla pododdziałów (oddziałów) ze struktur WS – jako dla istotnego zestawienia sił i środków SZ RP, w tym przede wszystkim: „[...] prowadzenie działalności rozpoznawczej i wywiadowczej”¹⁸.

¹¹Strategia bezpieczeństwa..., op. cit., s. 13.

¹²S. Kowalkowski, *Wojska inżynieryjne w systemie zarządzania kryzysowego*, Wydawnictwo Menadżerskie PTM, Warszawa 2013, s. 25.

¹³B. Pacek, *Operacje wojskowe Unii Europejskiej na przykładzie misji EUFOR Tchad/RCA*, AON, Warszawa 2010, s. 23.

¹⁴I.T. Dziubek, *Edukacja obronna w Polsce*, rozprawa habilitacyjna, Wyd. Zys i S-ka, Poznań 2013, s. 29.

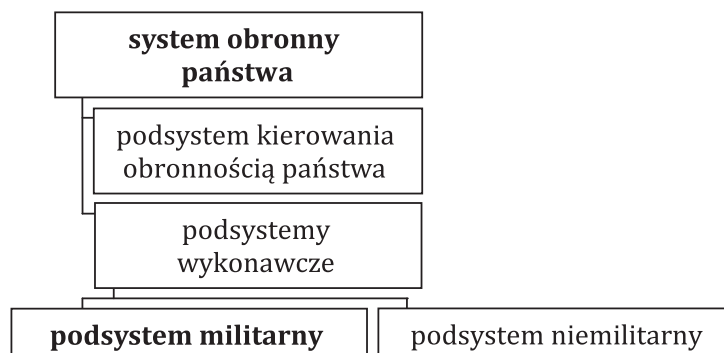
¹⁵www.zsstrzelec.com.pl (dostęp: 15. lipca 2016 r.).

¹⁶R. Wodniak, M. Zahor, A. Arczewski (i in.), *Broń strzelecka Programu TYTAN jako propozycja dla polskich Wojsk Specjalnych*, [w:] *Wojska Specjalne w systemie obronnym RP – aspekty organizacyjne, doktrynalne i modernizacyjne*, red. B. Pacek, P. Soroka, M. Kubiński, Wyd. AON, Warszawa 2013, s. 215.

¹⁷D. Laskowski, *Służby specjalne w systemie obronnym państwa demokratycznego*, rozprawa doktorska, Wyd. AON, Warszawa 2015, s. 107.

¹⁸Strategia bezpieczeństwa..., op. cit., s. 31.

Podobne spostrzeżenia generowane są podczas analizy systemu obronnego państwa (zob. rys. 2¹⁹), umiejscowienie bowiem WS w podsystemie militarnym²⁰ nie musi wcale oznaczać, co jest faktem naukowym, iż granice subsystemu WS posiadają właściwości granic ostrych i wyraźnych.

Rys. 2. Graficzne zobrazowanie miejsca Wojsk Specjalnych podlegające Dowództwu Komponentu Wojsk Specjalnych (DKWS)

System obronny państwa stanowi skoordynowany zbiór elementów kierowania i elementów wykonawczych, a także realizowanych przez nie funkcji i procesów oraz zachodzących między nimi relacji – tworzą go wszystkie siły i środki przeznaczone do realizacji zadań obronnych, odpowiednio do tych zadań zorganizowane, utrzymywane i przygotowywane. Organizacja i funkcjonowanie systemu obronnego państwa wykorzystują przepisy prawa powszechnie obowiązującego, a także postanowienia wynikające z umów i traktatów międzynarodowych, których RP jest stroną. Przedmiotowy system składa się z trzech podsystemów, tj. z:

- podsystemu kierowania obronnością państwa – utworzonego z organów władzy i administracji publicznej wraz z obsługującymi urzędami i niezbędną infrastrukturą oraz organów dowodzenia SZ RP²¹;
- dwóch podsystemów wykonawczych, w tym:
 - podsystemu militarnego – utworzonego z SZ RP,
 - podsystemu niemilitarnego – utworzonego ze struktur wykonawczych administracji publicznej, przedsiębiorców oraz innych jednostek organizacyjnych.

Przykładowymi argumentami potwierdzającymi redagowaną powyżej kwestię (granice WS w podsystemie militarnym) potwierdzają kwestie współpracy WS z elementami:

¹⁹Opracowano na podstawie: *Strategia obronności Rzeczypospolitej Polskiej. Strategii sektorowa do strategii bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Ministerstwo Obrony Narodowej (MON), Warszawa 2009, s. 12.

²⁰*Strategia obronności...*, op. cit., s. 12.

²¹*Charakter i kierunki ewolucji systemu dowodzenia w perspektywie dwóch dekad*, red. nauk. N. Prusiński, Wyd. AON, Warszawa 2015, s. 5.

- podsystemem militarnego – współpracując z przedstawicielami innych RSZ, zarówno na terytorium kraju, jak i poza jego granicami – w ramach działań ekspedycyjnych (np. podczas zabezpieczenia międzynarodowych ćwiczeń z wojskami pk. ANAKONDA 16²²);
- podsystemu niemilitarnego – współpracując z innymi, niż resort obrony narodowej (RON), ministerstwami (np. z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych – MSW, podczas organizacji największej imprezy masowej organizowanej przez Polskę – Mistrzostwa Europy w piłce nożnej EURO 2012, w formie zadaniowych zespołów bojowych – ZZB²³).

W miejscu tym należy również wyraźnie zaakcentować fakt, iż na podobieństwo przywoływanego powyżej dokumentu²⁴, również i prezentowane treści w sposób niezwykle ogólnikowy określają przedmiotowy RSZ: „[...] wojska specjalne są przeznaczone do prowadzenia operacji specjalnych zarówno w kraju jak i poza jego granicami w okresie „P”, „K” i „W”. Prowadzone, we współdziałaniu z siłami konwencjonalnymi lub samodzielnie, operacje mogą mieć znaczenie operacyjne lub strategiczne. Struktura wojsk specjalnych oparta jest na samodzielnych oddziałach i pododdziałach, złożonych ze specjalnie wyselekcjonowanych, wyszkolonych i wyposażonych żołnierzy przygotowanych do działań w środowisku podwyższonego ryzyka, zdolnych do realizacji celów będących poza zasięgiem możliwości jednostek konwencjonalnych. Rozwój jednostek specjalnych jest naturalnym rozwinięciem nowoczesnej doktryny militarnej, która zakłada tworzenie wysoce wyspecjalizowanych sił, zdolnych do realizacji różnorodnych i specyficznych zadań”²⁵.

Co więcej, wnikliwa analiza treści identyfikujących miejsce i rolę WS w systemie bezpieczeństwa narodowego i w systemie obronnym Polski, generuje swoistego rodzaju wątpliwości w kontekście wybranych ich atrybutów, tj. specjalne i niespecjalne, standardowe – niestandardowe²⁶ oraz konwencjonalne – niekonwencjonalne. Otóż jeśli przyjąć, że konwencjonalne to: „[...] oparte na konwencji – umownie; umowny; przyjęte na pewnej powszechnie przyjętej umowie konwencji, zgodnie z pewnymi normami, ogólnie rozumianymi i akceptowanymi zasadami, czy też nawet tradycja-

²²A. Wenzel, *Von Anakonda bis Saber Strike*, „Bundeswehr Aktuell” 2016, nr 26, s. 8.

²³*Operacje specjalne – DD/3.5* (DD – dokument doktrynalny), Dowództwo Wojsk Specjalnych (DWS), Kraków 2011, s. 7.

²⁴*Strategia bezpieczeństwa...*, op. cit., s. 31.

²⁵*Strategia obronności...*, op. cit., s. 22. Por. *Wyposażenie wojskowych sił specjalnych*, Wyd. Arkady, Warszawa 1994, s. 3.

²⁶Specjalny – odnoszący się, należący do jednego wybranego podmiotu lub przedmiotu, zagadnienia, jednej osoby, rzeczy; charakterystyczny, przeznaczony wyłącznie dla kogoś lub czegoś; szczególny. Zob. *Słownik języka...*, t. 3, op. cit., s. 285. Standardowy – typowy, odpowiadający określonym normom, niczym się niewyróżniający od przyjętych norm. Ibidem, s. 318.

mi”²⁷ – to przymiot niekonwencjonalny jest dokładnym zaprzeczeniem tego rodzaju stwierdzenia. A zatem obraz niekonwencjonalności WS jako RSZ rysuje się w dość specyficznym otoczeniu, w którym działania WS mogą być i są aktualnie prowadzone wbrew przyjętym i historiograficznie ukształtowanym zasadom sztuki wojennej, a także wbrew ogólnie akceptowalnym kanonom w środowisku militarnym (niemilitarnym)²⁸.

Tego rodzaju rozwiązania terminologiczne wychodzą naprzeciw zapotrzebowaniu prowadzenia działań specjalnych (niestandardowych i niekonwencjonalnych), generowanych aktualnymi zagrożeniami w ujęciu międzynarodowym (regionalnym i ogólnosiwiatowym)²⁹. Doktryna odnosząca się wprost do operacji połączonych określa poszczególne rodzaje zagrożeń³⁰, w treściach której prawdopodobieństwo ich urzeczywistnienia ocenia się jako najwyższe. Z kolei przywoływana powyżej strategia³¹ (i inne kluczowe dokumenty³²) określa dodatkowo inne obszary zagrożeń, z którymi państwo musi być w stanie się aktualnie zmierzyć. Główne z nich, nie uległy wprawdzie dezaktualizacji i stale pozostają aktualne, w tym problem proliferacji³³ broni masowego rażenia (BMR) i międzynarodowy terroryzm³⁴. Trudno zatem nie dostrzec, iż punkt ciężkości współczesnych zagrożeń przesunął się w ostatnich latach z zagrożeń o właściwościach statycznych na zagrożenia, które określane są enigmatycznie jako zagrożenia innego rodzaju lub też asymetryczne (hybrydowe) – czyli zagrożenia, które są trudne do zidentyfikowania, nie mówiąc już o ich jednoznacznym zdefiniowaniu³⁵. Co więcej, przeciw-

²⁷ *Słownik języka...*, t. 1, op. cit., s. 1004.

²⁸ D. Strasburger, *Zasady sztuki wojennej (od XI wieku do 1871 roku)*, AON, Warszawa 1993, s. 7; J. Zieliński, *Zasady sztuki wojennej. Operacyjne aspekty*, AON, Warszawa 1994, s. 6; D. Strasburger, *Zasady sztuki wojennej w kampaniach i bitwach od starożytności do wojny francusko-pruskiej 1870-1871*, Wyd. Bellona, Warszawa 1996, s. 5.

²⁹ J. Potulski, *Geopolityka w świecie ponowoczesnym*, Instytut Geopolityki (IG), Częstochowa 2010, s. 185.

³⁰ W tym zorganizowany terroryzm międzynarodowy, międzynarodowa przestępczość zorganizowana, działania asymetryczne, zagrożenia w sferze teleinformatycznej (cyberterroryzm), niekontrolowane migracje (polityczne i ekonomiczne), zagrożenia ekologiczne oraz zagrożenia energetyczne. Zob. *Doktryna działań połączonych – D/01(C)*, Centrum Doktryn i Szkolenia SZ (CDiSz SZ)/MON, Bydgoszcz – Warszawa 2009, s. 34.

³¹ *Strategia bezpieczeństwa...*, op. cit., s. 17.

³² *Doktryna cyberbezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej*, BBN, Warszawa 2015, s. 7.

³³ Proliferacja – *proles* (łac.) – proletariatus, *ferre* (łac.) – wyrokować, *facere* (łac.) – konszachty, zmo-wa, spisek – w polityce: rozprzestrzenianie (się) czegoś, zwłaszcza broni jądrowej; w biologii i w zoologii: rozmnażanie się przez paczkowanie, bujny rozrost, krzewienie się, obradanie. Zob. *Wielki słownik...*, op. cit., s. 1024.

³⁴ B. Hoffman, *Oblicza terroryzmu*, Grupa Wydawnicza Bertelsmann Media, Warszawa 2001, s. 11.

³⁵ Asymetria – *asymetria* (gr.) – cecha relacji polegająca na tym, że jeżeli ta relacja zachodzi między x a y , to nie zachodzi między y a x ; brak lub naruszenie symetrii. W procesie zorganizowanego działania asymetria wyraża się w takim postępowaniu, które nie jest adekwatne do standardowego postępowania. W takim postrzeganiu asymetrią są wszelkie działania, które są inne od oczekiwanych przez przeciwny podmiot. Problem definiowania zagrożeń i działań asymetrycznych może być postrzegany zarówno szeroko, jak i wąsko. W szerokim rozumieniu, jako działanie, przejawia się w umiejętności niestandardowego rozwiązywania problemów, nato-

nik (strona przeciwna³⁶) – np. terrorysta – posiada aktualnie tę przewagę, która wynika z faktu absencji jakichkolwiek ograniczeń jego nagannych poczynąń³⁷. Dla żołnierzy pododdziałów (oddziałów) ze składu WS linia prawa w działaniach militarnych (niemilitarnych) jest bardzo niewyraźna (cienka) i stąd niejednokrotnie decyzje o poczynaniach pojedynczych nawet żołnierzy ze struktur WS podejmowane są na wysokim szczeblu, zarówno w czasie „P”, „K”, jak i „W”.

Pierwotne zamierzania Sojuszu w kontekście określenia spektrum zadań realizowanych przez pododdziały (oddziały) WS koncentrowały się na następujących zadaniach:

- działania przeciwterrorystyczne – podejmowane w celu zniszczenia, zarówno grup terrorystycznych, jak i ich infrastruktury;
- działania bezpośrednie – DA (ang. – *Direct Action*) – w formie rajdów, zasadzek oraz ataków na poszczególne cele systemu infrastruktury krytycznej na terytorium przeciwnika (strony przeciwnej) lub na terytorium zajęтым przez niego (nią);
- rozpoznanie specjalne – SR (ang. – *Special Reconnaissance*) – weryfikacja lub uzyskiwanie informacji na potrzeby wywiadu szczebla narodowego lub tzw. teatru działań (wywiadu koalicyjnego lub sojuszniczego);
- działania nieregularne – prowadzenie działań rebelianckich, partyzanckich lub sabotażowych, we współdziałaniu³⁸ z siłami i środkami lokalnymi;
- działania wspierające inne państwa – MA (ang. – *Military Assistance*) – asystowanie siłom i środkom państwa gospodarza – HN (ang. *Host*

miast w wąskim postrzeganiu asymetria to stosowanie nieprzewidywalnych metod działania przez nieprzewidywalne organizacje, w tym organizacje sięgające po środki destrukcyjnego oddziaływania. *Słownik języka...*, op. cit., s. 92; *Wielki słownik...*, op. cit., s. 109. Por. A. Czupryński, *Współczesna sztuka operacyjna*, AON, Warszawa 2009, s. 203.

³⁶W. Więcek, *Zdefiniować przeciwnika nieregularnego*, „Kwartalnik Bellona” 2010, nr 4, s. 8; W. Więcek, *Działania przeciwrebelianckie w operacjach. Referat programowy*, [w:] *Działania przeciwrebelianckie w operacjach*, materiały z sympozjum naukowego, red. nauk. J. Posobiec, M. Kubiński, Wyd. AON, Warszawa 2011, s. 9.

³⁷W. Kawka, *Ocena procedur narodowych i międzynarodowych stosowanych podczas wykrywania improwizowanych urządzeń wybuchowych*, Wyd. AON, Warszawa 2014, s. 62.

³⁸Współdziałanie, z punktu widzenia prakseologicznego, rozumiane jest jako „[...] kooperacja pozytywna, działanie wieloprzedmiotowe, którego uczestnicy wzajemnie sobie pomagają”. Współdziałanie w ujęciu militarnym to tyle, co jedna z wielu zasad sztuki wojennej, organizowane „[...] w celu optymalnego wykorzystania materialnych i niematerialnych możliwości poszczególnych rodzajów wojsk i rodzajów Sił Zbrojnych w działaniach militarnych”. Natomiast polskojęzyczne postrzeganie odczasownikowego terminu *współdziałanie* utożsamiane jest „[...] z działaniem, z pracą wspólną z kimś, z pomaganiem komuś w jakiejś działalności lub z wywieraniem wpływu na coś, z przyczynianiem się do czegoś razem z innymi wykonawcami”. Z kolei w terminologii sojuszniczej pojęcie współdziałanie jest zawężone wyłącznie do „[...] wzajemnej pomocy uczestników działań militarnych niebędących w jakichkolwiek zależnościach organizacyjnych”. *Słownik języka...*, t. 3, op. cit., s. 768; *Nowy słownik...*, op. cit., s. 1182; T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia...*, op. cit., s. 273; *Leksykon wiedzy wojskowej*, red. nauk. M. Laprus, Wyd. (MON, Warszawa 1979, s. 496. Por. M. Wrzosek, *Koordinacja w działaniach taktycznych wojsk lądowych*, AON, Warszawa 2002, s. 13.

Nation) w udzielaniu pomocy, ochronie wolności i w zapewnianiu bezpieczeństwa powszechnego i porządku publicznego, głównie poprzez doradztwo i wsparcie szkoleniowe;

- działania w ramach kompetencji władz cywilnych – koordynacja³⁹ działań związanych z budową państwa, realizowana przez organizacje międzynarodowe (cywilne, rządowe i pozarządowe itd.);
- operacje psychologiczne – działania wpływające na punkt widzenia i zachowania społeczne;
- wsparcie działań humanitarnych – dostarczanie pomocy humanitarnej w miejsca lub w czasie, gdzie i gdy tzw. siły konwencjonalne nie mogą tego, z różnych powodów, realizować;
- działania poszukiwawczo-ratownicze SR (ang. *Search and Rescue*) i odzyskiwanie personelu (ang. *Personnel Recovery*)⁴⁰ – podejmowanie żołnierzy lub personelu wojskowego z terenu zajmowanego przez przeciwnika (stronę przeciwną), w przypadku gdy specjalistyczne zespoły o cechach poszukiwawczo-ratowniczych nie mogą, z różnych względów, tego realizować;
- działania informacyjne⁴¹ – działania mające na celu integrowanie

³⁹Prakseologiczna tożsamość koordynacji w ujęciu czynnościowym oznacza „[...] włączenie do działania jako systemu dynamicznego elementów niezbędnych (powiązanych przyczynowo) dla osiągnięcia zamierzonego wyniku, w odpowiedniej ilości, jakości i we właściwym czasie”, a w działaniu wielopodmiotowym obejmuje ona [...] *rozłożenie działań w przestrzeni oraz w czasie*. Z kolei koordynacja działań polega na „[...] doborze takiej kolejności czynów składowych, które nie kolidują z innymi działaniami tego samego podmiotu. Koordynacja w ujęciu militarnym to tyle, co [...] uzgadnianie (w skali taktycznej, operacyjnej i strategicznej) wysiłków różnego rodzaju formacji wojskowych (zgrupowań) składających się z poszczególnych rodzajów sił zbrojnych – w celu najbardziej efektywnego wykonania wspólnych zadań w walce i w operacji”. Natomiast polskojęzyczne postrzeganie odczasownikowego terminu koordynacja utożsamiane jest z „[...] uzgodnieniem wzajemnego działania; z uzgodnieniem, zharmonizowaniem, ujednoliceniem oraz z [...] organizowaniem działań wykonywanych wspólnie przez wiele osób, tak by przebiegały one w sposób harmonijny”. Z kolei w terminologii sojuszniczej pojęcie koordynacja oznacza „[...] integrację wysiłków uczestników działań militarnych co do miejsca i podziału zadań w ramach własnej formacji wojskowej pomiędzy poszczególnymi elementami jej ugrupowania – przy realizacji wspólnego celu”. Elementy koordynacji zaś to zestawienie informacji dotyczące działań (militarnych i niemilitarnych), które określają wzajemne zależności pomiędzy poszczególnymi wykonawcami zadań (bojowych, zabezpieczenia, wsparcia itd.) i służą one efektywnemu wykorzystaniu możliwości poszczególnych uczestników działań taktycznych (operacyjnych) w osiągnięciu celu głównego. Zob. *Leksykon wiedzy...*, op. cit., s. 177; T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia...*, op. cit., s. 106. Por. W. Lidwa, *Współdziałanie w walce lądowej*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2000, s. 84.

⁴⁰Zagadnienia związane z koncepcją narodowego systemu *Personal Recovery* – w ramach szkolenia doskonalącego kadry Wydziału Zarządzania i Dowodzenia (WZiD)/AON – przedstawił 19. marca 2009 r. szef Zespołu do spraw Sytuacji Szczególnych (ZDSSS)/MON – płk A. Malik.

⁴¹Nierozłącznym elementem współczesnych konfliktów zbrojnych jest tzw. oddziaływanie informacyjne (wojna informacyjna poprzez m.in. „zarządzanie refleksyjne” – odbiór informacji ze środków masowego przekazu na zasadzie bezrefleksyjnego utożsamiania ich z własnymi poglądami).

w system informacyjny i informacje przekazywane przez przeciwnika (stronę przeciwną) oraz ochronę własnego systemu przekazu informacyjnego;

- działania w tzw. obszarach zniszczeń – operacje obejmujące wspieranie (zapewnienie) bezpieczeństwa siłom konwencjonalnym, w tym operacje przeciwnarkotykowe oraz zadania w trakcie operacji utrzymania pokoju⁴²).

Wraz z upływem czasu militarne struktury Sojuszu doszły do wniosku, iż zestawienie zaprezentowanych powyżej zadań dla WS znacznie przekracza ich realizacyjne możliwości i charakteryzują się one cechami pewnego rodzaju rozproszenia zadaniowego. Stąd też podjęto kolejne nowelizacje w przedmiotowym zakresie.

Zgodnie z dokumentami normatywnymi obowiązującymi w NATO (m.in. NATO MC 437-98), pododdziały (oddziały) specjalne przeznaczone są do wykonywania skomplikowanych zadań w ramach trudnych, ryzykownych i delikatnych politycznie operacji – przede wszystkim o właściwościach obronnych (defensywnych). Tym samym stanowią one niejako tzw. wypełnienie operacyjnej luki pomiędzy wysiłkami politycznymi i dyplomatycznymi państwa w czasie narastania „K”, a użyciem sił i środków konwencjonalnych (pozostałych RSZ) – służących do jego neutralizacji (zwłaszcza w tzw. konfliktach o małej intensywności). Należy skonstatować, iż mają one oddziaływać w celu osłabienia potencjału politycznego, militarnego, ekonomicznego i moralnego przeciwnika (strony przeciwnej) – przy pomocy metod i sposobów odmiennych (specjalnych) od przyjętych w regulaminach i standardach obowiązujących w pozostałych RSZ, w tym na bliższym i dalszym jego (jej) zapleczu oraz na terytorium RP. Nie wnikając zbyt szczegółowo zatem w charakter ich działań można określić zadania WS jako:

- operacje niekonwencjonalne (np. wspieranie ruchu oporu, dywersja i sabotaż);
- operacje specjalne (np. wywiad operacyjny, wskazywanie celów, zasadzki i niszczenie lub unieszkodliwianie ważnych obiektów – w tym wyselekcjonowanych obiektów wchodzących w strukturę systemu tzw. infrastruktury państwa, a także uwalnianie osób, działania psychologiczne i dezinformacja);
- działania militarne w operacji obronnej własnych wojsk (np. wsparcie wojsk własnych w ataku i w działaniach odwrotowych, operacje

dami odbiorcy) oraz walka psychologiczna („obróbką psychologiczną” – wywoływanie u wrogiego społeczeństwa uczucia strachu, aż do poziomu paniki). Por. L. Sykalski, *Wojny informacyjne*, IG, Częstochowa 2013, s. 34; M. Frączek, *Wieloaspektowość kształtowania bezpieczeństwa sieci teleinformatycznej wojsk lądowych*, Wyd. AON, Warszawa 2015, s. 9.

⁴²Regulamin działań wojsk lądowych, Dowództwo Wojsk Lądowych (DWLąd)/Pion Szkolenia (PS), Warszawa 2008, s. 424.

rajdowe i desantowe, działania antydywersyjne i antyterrorystyczne oraz ochrona ważnych obiektów);

- działania pomocnicze (np. akcje poszukiwawczo-ratownicze i akcje humanitarne).

Wojska specjalne, w zdecydowanej większości, mogą prowadzić działania w każdych warunkach środowiskowych – na lądzie, w wodzie i w powietrzu. Istotną właściwością tych działań jest najczęściej ich skrytość, a nawet zupełna tajność – stąd m.in. ich szeroka autonomia organizacyjna i funkcjonalna, przy pełnym zintegrowaniu ich działań z celami operacyjnymi pozostałych RSZ i w ramach wspólnie prowadzonej operacji połączonej (ang. – *joint*)⁴³.

W miejscu tym należy jednakże wyraźnie i dobitnie zaakcentować fakt, iż najważniejszym partnerem w wykonywaniu zadań przez pododdziały (oddziały) ze składu WS stanowią tzw. siły i środki konwencjonalne (pozostałe RSZ – w strukturach SZ RP), a więc komponent lądowy, morski i powietrzny. W ramach współdziałania WS realizują zadania jako komponent „wspierany” lub „wspierający”. Jest to w pełni zgodne z naturą połączonych operacji militarnych (niemilitarnych). Należy jednakże przy tym zaakcentować, iż niemal wszystkie działania WS są wspierane przez pozostałe komponenty – przy czym charakter przedmiotowego wsparcia może być i jest bardzo zróżnicowany. Oscyluje on od wsparcia ogniowego po transport powietrzny. Uzyskanie efektów operacyjnych (strategicznych) dzięki prowadzonym działaniom specjalnym wpływa z kolei na powodzenie działań wojsk konwencjonalnych (kooperacja pozytywna⁴⁴) – te wzajemne

⁴³Operacja połączona to całokształt przedsięwzięć planowanych przez kierownictwo strategiczne i realizowanych przez jednolite dowództwo operacyjne dla osiągnięcia celu strategicznego (uzyskania rozstrzygnięcia). W operacji tego rodzaju uczestniczą komponenty co najmniej dwóch RSZ oraz mogą w niej uczestniczyć również podmioty niemilitarne. Operacja połączona może wynikać ze zobowiązań ujętych w art. 5. traktatu waszyngtońskiego (TW) lub z konieczności reagowania na zaistniały kryzys (operacje reagowania kryzysowego i operacje wsparcia pokoju). W ramach art. 5. TW operacje z udziałem WS ze struktur SZ RP i wojsk innych armii Sojuszu, operacje te mogą przybierać formę operacji obronnej połączonej, strategicznej lub sojuszniczej). Zob. *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Wydanie IV, AON, Warszawa 2002, s. 92; *Doktryna prowadzenia operacji połączonych (DD/3)*, MON/SG WP, Warszawa 2004, s. 9.

⁴⁴W prakseologii pojęcie wsparcia nie jest w pełni zidentyfikowane, mówi się w niej raczej o pomocy rozumianej jako [...] *pomaganie, czyli tyle co: umożliwianie lub ułatwianie wykonania tego a tego*, akcentując przy tym, że pomoc może być wzajemna, czyli występuje jako kooperacja pozytywna. Stąd też rozważając i porównując zagadnienie zabezpieczenia i wsparcia należy wyraźnie wskazać dwóch uczestników wsparcia (wzajemna pomoc, kooperacja pozytywna), przy czym pierwszy to podmiot wspierający, a drugi to wspierany. Natomiast zabezpieczenie, z samych tylko definiensów analizowanego pojęcia, *a priori* odnosi się wyłącznie do podmiotu realizującego określone zadanie lub zadania (podmiot zabezpieczający jest tożsamy z podmiotem zabezpieczanym). Por. T. Kotarbiński, *Traktat o dobrej robocie*, Wydanie IV, ZN im. Ossolińskich, Wrocław-Warszawa-Kraków 1969, s. 94.

relacje stanowią niejako esencję synergii⁴⁵ działań połączonych, w pełnym tego słowa znaczeniu. Cecha tzw. ogniskowości działań z jednej, a potrzeba łączenia wysiłku z drugiej strony, wymaga powstania „modułu” tworzonego z jednostek specjalnych i innych komponentów we współczesnych operacjach.

Co więcej, do zasadniczych cech wyróżniających WS na tle pozostałych RSZ należy zaliczyć:

- odmiennosc zadań, w tym działania dywersyjno-rozpoznawcze, rozpoznanie specjalne, działania dywersyjne wymierzone w infrastrukturę militarną i gospodarczą przeciwnika (strony przeciwnej) oraz kluczowe elementy systemu łączności i transportu⁴⁶;
- różnorodność obszaru działania, w tym w różnych uwarunkowaniach środowiskowych i zazwyczaj w znacznym oddaleniu od sił głównych wojsk własnych (w ujęciu narodowym, koalicyjnym lub sojuszniczym);
- wielkość formacji bojowych, w tym mniej liczne siły i środki wykorzystywane w ZZB, dysponujące mniejszym potencjałem w zakresie siły ognia i mobilności, ale posiadające znacznie wyższe zdolności w aspekcie precyzyjnego ich użycia (tzw. chirurgiczne cięcia WS);
- sposób działania, w tym działania autonomiczne w warunkach, w których użycie pozostałych RSZ nie jest – z różnych względów – możliwe lub nie jest wskazane oraz zawsze w sposób maksymalnie skryty i zaskakujący dla przeciwnika lub strony przeciwnej.

W ujęciu chronologicznym zaznaczyć należy fakt, iż specjalne postrzeganie pododdziałów (oddziałów) elitarnej 6. Pomorskiej Dywizji Powietrznodesantowej – 6. PDPD (jeszcze w strukturze Ludowego Wojska Polskiego – LWP, do 1986 r.), a następnie 6. Pomorskiej Brygady Powietrznodesantowej – 6. PBPD (1986–1990) i 6. Brygady Powietrznodesantowej – 6. BPD (od 1990 r., przy czym w latach 1992–2010 jako 6. Brygada Desantowo-Szturmowa – 6. BDSz), znalazło swoje odwzorowanie podczas ich udziału w międzynarodowych ćwiczeniach wojskowych w ramach programu Partnerstwo dla Pokoju – PdP (ang. – *Partnership for Peace*)⁴⁷ oraz w koalicyjnych (sojuszniczych) operacjach reagowania kryzy-

⁴⁵Synergia – *synergia* (gr.) – współdziałanie – takie zestawienie dwóch lub więcej elementów, by ich oddziaływanie – w przypadku podmiotów działania – dawało skutek większy niż suma skutków wywołanych przez każdy z elementów oddzielnie. Zob. *Wielki słownik...*, op. cit., s. 1204; T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia...*, op. cit., s. 236.

⁴⁶W literaturze przedmiotu niekiedy spotkać można podział zadań realizowalnych przez pododdziały (oddziały) specjalne w strukturze SZ RP na akcje bezpośrednie, rozpoznanie specjalne i wsparcie militarne. Por. B. Pacek, *Wojska specjalne w systemie obronnym państwa*, [w:] *Wojska Specjalne...*, op. cit., s. 45.

⁴⁷Dla przykładu – pierwsze międzynarodowe ćwiczenie w ramach programu PdP pk. COOPERATIVE NUGGET 95, odbywające się na poligonie wojskowym Fort Polk (Luizjana, USA) w dn. 10-16.

sowego – w latach 90-tych XX wieku⁴⁸. Doświadczenia i wnioski z ich przeprowadzenia utwierdziły – zwłaszcza stronę amerykańską – w przekonaniu dotyczącym perspektywnej celowości rozwoju bezpośredniej współpracy „polskich specjalsów” z ich US-odpowiednikami (USA – ang. – *United States of America*). W adekwatnym czasie USA wyasygnowały w celach szkoleniowych kwotę ok. 80 mln dolarów USA – USD (ang. – *United States Dollar*) oraz zobowiązały się do wyszkolenia ponad stu polskich oficerów (docelowo) – przedstawicieli przyszłych WS, w tym DWS. Przedmiotowa współpraca trwa nieprzerwanie⁴⁹. Istotnym jej efektem stał się zrealizowany już⁵⁰ cel odnoszący się do osiągnięcia przez SZ RP (a dokładnie przez WS) statusu tzw. państwa wiodącego (ramowego) w obszarze operacji specjalnych – SOFFN (ang. – *Special Operations Forces Framework Nations*), wyrażającego się pełnoprawnymi uprawnieniami do dowodzenia przez WS ze składu SZ RP tego rodzaju operacjami – co nie jest (póki co) możliwe do osiągnięcia przez pozostałe RSZ ze struktur SZ RP, w tym przez Wład, Marynarkę Wojenną (MW) i Siły Powietrzne (SP)⁵¹.

Co więcej, należy wyraźnie zaakcentować fakt, iż do momentu uregulowania miejsca i roli WS w strukturze dowodzenia SZ RP (od 1. stycznia 2007 r.) – poszczególne jednostki specjalne WP były rozmieszczone w ramach struktur różnych RSZ, np. 1. pułk specjalny (1. ps) pozostawał w strukturze Wład, a jednostka wojskowa GROM pozostawała w bezpośrednim podporządkowaniu MON. Za dotychczasową koordynację działań specjalnych na poziomie Sztabu Generalnego WP (SG WP) odpowiadał jego Oddział Operacji Specjalnych (OOS/SG WP), a po 2006 r. – Szefostwo Działów Specjalnych

sierpnia 1995 r. (wzięły w nim udział pododdziały tzw. ogólnowojskowe z siedemnastu państw (członków Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego – NATO – ang. – *North Atlantic Treaty Organization*, a także potencjalnych i oficjalnych kandydatów do Sojuszu), w tym pluton z 6. BDSz. Por. www.iwm.org.uk/collections/item/object/1060015617 (dostęp: 16. lipca 2016 r.).

⁴⁸Dla przykładu – udział pododdziałów ze składu 18. Batalionu desantowo-szturmowego (18.bdsz) w operacji reagowania kryzysowego NATO pk. SFOR (ang. – *NATO's Stabilisation Force*) na terytorium Bośni i Hercegowiny (1996–1998). Por. www.nato.int/sfor (dostęp: 20. lipca 2016 r.).

⁴⁹Przykładem przedmiotowej współpracy jest podpisane porozumienie o współpracy MoU (ang. – *Memorandum of Understanding*) pomiędzy Dowództwem Operacji Specjalnych USA – US SOCOM (ang. – *United States Special Operations Command*) a narodowym DWS.

⁵⁰Dokładnie od 1 stycznia 2014 r.

⁵¹Tego rodzaju rozwiązania organizacyjne stały się pokłosiem m.in. polskiej deklaracji o gotowości uznania WS ze struktur SZ RP jako tzw. narodowej specjalności, ogłoszonej podczas 16. szczytu NATO w Pradze (21–22. listopada 2012 r.), międzynarodowej inicjatywy w sprawie Sił Specjalnych Sojuszu – NSTI (ang. – *NATO Special Operations Forces Transformation Initiative*) z dn. 15. maja 2006 r., a także wcielenia jej w życie podczas 19. szczytu NATO w Rydze (28–29. listopada 2006 r.) i tym samym utworzenia przy Sojuszniczym Dowództwie Operacyjnym – ACO (ang. – *Allied Command for Operations*) – Centrum Koordynacji Operacji Specjalnych NSOCC (ang. – *NATO Special Operations Coordination Center*) – jako nadrzędnej instytucji sojuszniczej zdolnej do koordynacji rozwoju oraz wykorzystania sił i środków specjalnych na poziomie strategicznym (w belgijskiej miejscowości Mons).

(SWS) w SG WP (SWS/SG WP). Ustawowe wyodrębnienie WS jako osobnego RSZ umożliwiło w konsekwencji utworzenie DWS i konsolidację jednostek specjalnych w ramach dedykowanego systemu dowodzenia w SZ RP. Należy zaznaczyć, iż początki funkcjonowania DWS nie były łatwe – nie tylko z uwagi na trudności związane z tworzeniem nowego systemu dowodzenia, ale również wynikały one z kolejnych zmian dyslokacji przedmiotowego dowództwa (Bydgoszcz i Warszawa), które w rezultacie zostało rozmieszczone w Krakowie – gdzie znajduje się do dzisiaj. Utworzenie zatem w 2007 r. DWS (od 2015 r. Dowództwo Komponentu WS – DKWS⁵²) i wpisanie WS do zbioru RSZ w RP, wygenerowało tym samym utworzenie komponentu z własnym systemem dowodzenia, zabezpieczenia i wsparcia działań. Tego rodzaju nowatorskie rozwiązanie organizacyjne odnosi się bezpośrednio do sposobu dowodzenia i desygnowania sił i środków ze struktur WS – na potrzeby prowadzonych przez ten RSZ operacji. Tym samym Dowódca WS, w odróżnieniu do dowódców pozostałych RSZ, spełnia aktualnie rolę, zarówno tzw. dostarczyciela sił i środków (ang. – *Force Provider*), jak również tzw. użytkownika sił i środków (ang. – *Force User*)⁵³.

Obecnie WS zawierają w swojej strukturze organizacyjnej następujące formacje wojskowe (zob. rys. 3)⁵⁴:

- bojowe – w tym Jednostka Wojskowa Komandosów (JWK), Jednostka Wojskowa FORMOZA (JWF) i Jednostka Wojskowa GROM (JWG)⁵⁵;
- wsparcia bojowego – Jednostka Wojskowa AGAT (JWA)⁵⁶;

⁵²W nowym i obowiązującym systemie dowodzenia i kierowania SZ RP (od 2014 r.) koordynatorem działań specjalnych w odniesieniu do DKWS jest Inspektorat WS (IWS) w Dowództwie Generalnym RSZ (DG RSZ). Por. <http://www.dgrsz.mon.gov.pl> (dostęp: 20. lipca 2016 r.).

⁵³Skutkuje to również tym, iż Dowódca WS jako tzw. gestor dla własnego RSZ posiada możliwości dysponowania środkami budżetowymi na każdy kolejny rok kalendarzowy – a więc zakupami urządzeń i sprzętu wojskowego w postaci „[...] najnowocześniejszych rozwiązań technologicznych. Krótkich serii produkcyjnych, jak również wprowadzania kolejnych modyfikacji – już po rozpoczęciu procesu pozyskiwania”. Por. P. Patalong, *Doświadczenia i wnioski z funkcjonowania Wojsk Specjalnych w Siłach Zbrojnych RP*, [w:] *Wojska Specjalne...*, op. cit., s. 36.

⁵⁴Ogólnie WS w strukturze SZ RP posiadają ok. 3 tys. stanowisk etatowych, co stanowi ok. 3% stanu SZ RP.

⁵⁵Jednostka JWF to wyspecjalizowany oddział WS, przygotowany do prowadzenia operacji w środowisku morskim i przybrzeżnym, JWK przygotowana jest do prowadzenia operacji w środowisku lądowym i przybrzeżnym, natomiast JWG to najbardziej uniwersalny moduł w strukturze WS, który jest przygotowany do prowadzenia operacji w każdym środowisku (ZZB B ze składu JWG jako drugi komponent morskich sił specjalnych – poza JWF – przygotowany jest ponadto do prowadzenia operacji w morskiej strefie przybrzeżnej oraz na otwartym morzu i na śródlądowych wodach, a także posiada zdolności bojowe związane bezpośrednio ze zwalczaniem terroryzmu i piractwa na morzu). Por. R. Rochnowicz, A. Rawski, A. Bąk, *Wojsko Polskie. The Polish Army*, Wyd. Bellona, Warszawa 2008, s. 190.

⁵⁶Jednostka JWA zapewnia tzw. kinetyczne wsparcie operacji bojowych (na korzyść zasadniczych formacji bojowych, tj. JWK, JWF i JWG) – głównie poprzez użycie ciężkich systemów uzbrojenia, w które nie są wyposażone pozostałe jednostki wojskowe ze struktury WS, w celu rażenia prze-

- wsparcia informacyjnego i zabezpieczenia logistycznego – Jednostka Wojskowa NIL (JWN)⁵⁷;
- zabezpieczenia lotniczego – 7. eds (będąca w podporządkowaniu Komponentu Operacji Powietrznych – KOP)⁵⁸.

Objaśnienia: JWK – Jednostka Wojskowa Komandosów; eds – 7. eskadra działań specjalnych (7.eds).

Rys. 3. Jednostki wojskowe ze struktury wojsk specjalnych (WS) podlegające Dowództwu Komponentu Wojsk Specjalnych (DKWS) Rys. 2. Graficzne zobrazowanie miejsca Wojsk Specjalnych (WS) w systemie obronnym Rzeczypospolitej Polskiej (RP)

Aktualny stan formacji ze struktury WS nie stanowi zobrazowania *constants*. Zgodnie z treściami zamieszczonymi w *Planie rozwoju wojsk specjalnych 2009-2018*, opracowanym w MON – przyjmuje się, że docelowo WS w modelu na 2022 r. wykorzystywać będą swoją zdolność bojową na bazie pięciu etatowych formacji wojskowych i 7. eds. W dokumencie tym zakłada się, że kandydaci do służby w WS swoją służbę rozpoczynają będą w JWA, w której poddawani będą selekcji i szkoleniu bazowemu, które mają stanowić test dla ich zdolności do dalszego rozwoju w ramach WS. Określany mianem „wyższy poziom wtajemniczenia” stanowić mają JWK i JWF. Służba w tych jednostkach pełniona będzie przez kandydatów dobieranych na bazie wyników uzyskiwanych w służbie w ramach jednostek JWA i JWN. Stąd też najwyższy szczebel w tzw. drabinie zdolnościowej WS zajmie docelowo JWG, w której służbę pełnić będzie wąskie, wyselekcjonowane grono żołnierzy – „specjalsów”.

ciwnika (strony przeciwnej) dysponującego (dysponującej) pojazdami opancerzonymi lub środkami napadu powietrznego (ŚNP).

⁵⁷Jednostka JWN posiada na wyposażeniu środki rozpoznania, które zapewniają wsparcie informacyjne w fazie planowania i realizacji działań bojowych pozostałych pododdziałów (oddziałów) ze składu WS, w tym morskich działań specjalnych (podwodne działania bojowe, nawodne działania bojowe oraz morskie zintegrowane działania bojowe) oraz w ramach przeciwterrorystycznych działań specjalnych – morskie przeciwterrorystyczne działania bojowe.

⁵⁸Piloci ze składu 7. eds są przygotowani do działania, zarówno w dziennych, jak i w warunkach nocnych, a także w trudnych warunkach atmosferycznych – włącznie z lotami nad akwenami wodnymi o znacznych wskaźnikach geometrycznych. Umożliwia to realizację scenariusza transportu powietrznego pływonurków bojowych ze składu JWK, JWG i JWF bezpośrednio do morza (poza rejonem oddziaływania środków obrony przeciwlotniczej – OPL – przeciwnika lub strony przeciwnej).

Wnioski

1. Relatywnie nieliczne pododdziały (oddziały) WS ze struktur SZ RP stanowią istotne zestawienie sił i środków w systemie bezpieczeństwa narodowego RP, a tym samym w systemie obrony państwa.
2. Charakter realizowanych zadań przez pododdziały (oddziały) WS, zarówno w czasie „P”, „K”, jak i „W” wskazuje na szeroki zakres współpracy (współdziałania i koordynacji) pomiędzy poszczególnymi elementami (militarnymi i niemilitarnymi), zawierającymi się w szeroko postrzeganym systemie bezpieczeństwa narodowego, w tym w systemie obrony państwa.
3. Przeznaczenie pododdziałów (oddziałów) WS generuje sytuację, w której działania przez nie podejmowane muszą być opatrzone atrybutami w brzmieniu – specjalne, niestandardowe i niekonwencjonalne.
4. Efektywność działania pododdziałów (oddziałów) WS często warunkowana jest pozytywną kooperacją w odniesieniu do pozostałych RSZ (wsparcie dla WS), ale przedmiotowa kooperacja może mieć i ma swoje odzwierciedlenie w działaniach odwrotnych (wspieranie dla innych RSZ).
5. Zmiany adaptacyjne w kontekście nowych rozwiązań systemowych w strukturze WS nie należy postrzegać jako procesu zakończonego, pomimo poczynionych już znaczących zmian w przedmiotowym obszarze – WS znajdują się w obliczu kolejnych przeobrażeń, wynikających głównie z potrzeb permanentnego podnoszenia poziomu skuteczności ich działań (militarnych lub niemilitarnych).

Bibliografia

1. Batóg T., *Podstawy logiki*, Wydanie II poprawione i uzupełnione, UAM, Poznań 1994.
2. *Charakter i kierunki ewolucji systemu dowodzenia w perspektywie dwóch dekad*, red. nauk. N. Prusiński, Wyd. AON, Warszawa 2015.
3. Czupryński A., *Współczesna sztuka operacyjna*, AON, Warszawa 2009.
4. *Doktryna cyberbezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej*, BBN, Warszawa 2015.
5. *Doktryna działań połączonych – D/01(C)*, CDiSz SZ/MON, Bydgoszcz–Warszawa 2009.
6. *Doktryna prowadzenia operacji połączonych (DD/3)*, MON/SG WP, Warszawa 2004.
7. Dziubek I.T., *Edukacja obronna w Polsce*, rozprawa habilitacyjna, Wyd. Zysk i S-ka, Poznań 2013.

8. Frączek M., *Wieloaspektowość kształtowania bezpieczeństwa sieci teleinformatycznej wojsk lądowych*, Wyd. AON, Warszawa 2015.
9. Grudziewski W.M., Hejduk I.K., *Projektowanie systemów zarządzania*, Wyd. Difin, Warszawa 2001.
10. Habr J., Vepřek J., *Systemowa analiza i synteza. Nowoczesne podejście do zarządzania i podejmowania decyzji*, PWE, Warszawa 1976.
11. Hoffman B., *Oblicza terroryzmu*, Grupa Wydawnicza Bertelsmann Media, Warszawa 2001.
12. Kawka W., *Działania inżynieryjne w ochronie ekspedycyjnych zgrupowań wojsk lądowych*, rozprawa habilitacyjna, Wyd. AON, Warszawa 2013.
13. Kawka W., *Ocena procedur narodowych i międzynarodowych stosowanych podczas wykrywania improwizowanych urządzeń wybuchowych*, Wyd. AON, Warszawa 2014.
14. Konieczny J., *Inżynieria systemów działania*, WNT, Warszawa 1983.
15. Kotarbiński T., *Traktat o dobrej robocie*, Wydanie IV, ZN im. Ossolińskich, Wrocław-Warszawa-Kraków 1969.
16. Kowalkowski S., *Wojska inżynieryjne w systemie zarządzania kryzysowego*, Wydawnictwo Menadżerskie PTM, Warszawa 2013.
17. Laskowski D., *Służby specjalne w systemie obronnym państwa demokratycznego*, rozprawa doktorska, Wyd. AON, Warszawa 2015.
18. *Leksykon PWN*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2004.
19. *Leksykon wiedzy wojskowej*, red. nauk. M. Laprus, Wyd. (MON, Warszawa 1979).
20. Leon J., Frąckiewicz J., *Poradnik sprawnego i efektywnego kierowania*, Wydawnictwo Antyk – Marcin Dybowski, Warszawa 2000.
21. Lidwa W., *Współdziałanie w walce lądowej*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2000.
22. *Nowy słownik poprawnej polszczyzny*, red. nauk. A. Markowski, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1999.
23. *Operacje specjalne – DD/3.5*, DWS, Kraków 2011.
24. Pacek B., *Operacje wojskowe Unii Europejskiej na przykładzie misji EUFOR Tchad/RCA*, AON, Warszawa 2010.
25. Potulski J., *Geopolityka w świecie ponowoczesnym*, IG, Częstochowa 2010.
26. Pszczołowski T., *Mała encyklopedia prakseologii i teorii organizacji*, ZN im. Ossolińskich, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1978.
27. *Regulamin działań wojsk lądowych*, DWLąd/PS, Warszawa 2008.
28. Rochnowicz R., Rawski A., Bąk A., *Wojsko Polskie. The Polish Army*, Wyd. Bellona, Warszawa 2008.
29. *Słownik języka polskiego PWN*, red. M. Szymczak, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1992.

30. *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Wydanie IV, AON, Warszawa 2002.
31. Sobiecki J., *W kręgu logiki*, WSSG, Tyczyn 1996.
32. Stabryła A., *Organizacja i zarządzanie: zarys problematyki*, Wyd. PWN, Kraków 1986.
33. Strasburger D., *Zasady sztuki wojennej (od XI wieku do 1871 roku)*, AON, Warszawa 1993.
34. Strasburger D., *Zasady sztuki wojennej w kampaniach i bitwach od starożytności do wojny francusko-pruskiej 1870–1871*, Wyd. Bellona, Warszawa 1996.
35. *Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, BBN, Warszawa 2014.
36. *Strategia obronności Rzeczypospolitej Polskiej. Strategii sektorowa do strategii bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, MON, Warszawa 2009.
37. Sykulski L., *Wojny informacyjne*, IG, Częstochowa 2013.
38. *Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. nauk. S. Dubisz, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2003.
39. Wenzel A., *Von Anakonda bis Saber Strike*, „Bundeswehr Aktuell” 2016, nr 26.
40. *Wielki słownik wyrazów obcych PWN*, red. M. Bańka, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2003.
41. Więcek W., *Działania przeciwrebelianckie w operacjach. Referat programowy*, [w:] *Działania przeciwrebelianckie w operacjach*, materiały z sympozjum naukowego, red. nauk. J. Posobiec, M. Kubiński, Wyd. AON, Warszawa 2011.
42. Więcek W., *Zdefiniować przeciwnika nieregularnego*, „Kwartalnik Bellona” 2010, nr 4.
43. *Wojska Specjalne w systemie obronnym RP – aspekty organizacyjne, doktrynalne i modernizacyjne*, red. B. Pacek, P. Soroka, M. Kubiński, Wyd. AON, Warszawa 2013.
44. Wrzosek M., *Koordinacja w działaniach taktycznych wojsk lądowych*, AON, Warszawa 2002.
45. *Wyposażenie wojskowych sił specjalnych*, Wyd. Arkady, Warszawa 1994.
46. Zieliński J., *Zasady sztuki wojennej. Operacyjne aspekty*, AON, Warszawa 1994.

Liczba znaków ze spacjami: 50 136